

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У сучасних умовах розвиток економіки України передбачає глобалізацію та інтеграцію в світовий економічний простір, що сприяє посиленню активізації діяльності вітчизняних підприємств.

Для сталого розвитку економіки України доцільним є вивчення передового досвіду системи управління підприємством, яка відповідала б вимогам прозорості, наявності систем реального реагування на ризики, високого ступеня керованості та його адаптації до існуючої практики діяльності підприємств. Це стає можливим за умов забезпечення ефективності внутрішнього контролю на підприємстві.

Значний внесок у розвиток теорії внутрішнього контролю, який функціонує у системі управління підприємством, зробили такі вчені, як Акімова Н.С., Даценко Г.В., С. М. Журавлева Д.Г., Каліцинська К.О., Мельниченко О.І., Петрик О. А., Хорохордін та багато інших. Визначаючи вагомий внесок цих вчених у розвиток теорії внутрішнього контролю, слід зауважити, що питання ефективності внутрішнього контролю на підприємстві залишається недостатньо дослідженим.

Забезпечення ефективності внутрішнього контролю на підприємстві можливе за умов проведення наукових досліджень з позиції систематизації й обґрунтування існуючих наукових знань, змісту і структури теорії, організації та практики. Це дасть можливість запровадити гармонійну систему нормативно-правового регулювання, організаційного й методичного забезпечення внутрішнього контролю з урахуванням сучасної його парадигми.

Система внутрішнього контролю є на всіх підприємствах, однак вона не відповідає сучасним вимогам, адже зі зростанням масштабів компаній та рівня невизначеності при прийнятті рішень, зростають вимоги до такої системи [3]. Тому внутрішній контроль слід розглядати як постійно діючу систему, що визначає «критичні» точки контролю, де високий ризик виникнення помилок, спотворень та інших небажаних явищ.

Метою внутрішнього контролю є:

- удосконалення організації й управління виробництвом, виявлення і мобілізація резервів його зростання;

- удосконалення діяльності підприємства;
- запобігання втратам ресурсів і здійснення необхідних змін всередині підприємства;
- допомога управлінському персоналу з метою підвищення ефективності виконання його функцій;
- забезпечення задоволення потреб органів управління при наданні контрольної інформації тощо [4].

Практика діяльності вітчизняних підприємств засвідчує, що створення підрозділу внутрішнього контролю повинно передбачати здійснення організаційних та технічних заходів.

Повноцінне виконання функцій внутрішнього контролю можливе за умови ефективної організації апарату внутрішнього контролю, що є важливими складовими елементами організаційної структури внутрішнього контролю [5].

Визначальне місце у структурі організації внутрішнього контролю належить раціональній побудові його апарату та оптимальному застосуванню організаційних форм його здійснення.

Пропонуємо систему внутрішнього контролю підприємства розглядати як ієрархічно побудовану власником бізнесу (керівником) постійно діючу багаторівневу систему оперативного виявлення та попередження правопорушень, зловживань, шахрайств, помилок та інших неправомірних дій з боку як власних працівників, так і сторонніх осіб.

Система внутрішнього контролю може мати такі форми організації: структурно-функціональну, яка реалізується через функціональні зв'язки між структурними підрозділами, та форму прямого контролю, яка реалізується через спеціалізовані підрозділи підприємства. Для забезпечення ефективності системи внутрішнього контролю на підприємстві використовують обидві форми його організації.

Для підприємства важливим є створення не такої системи контролю, яка б повністю гарантувала відсутність помилок, відхилень і неефективності в роботі, а системи, яка дасть можливість їх своєчасно виявляти та усувати, сприяючи росту ефективності.

Зауважимо, що найуспішнішими підприємствами стають ті, чий бізнес-процеси добре продумані та чітко визначені, а методи реалізації цих процесів є ефективні та надійні. Все це повинно підкріплюватися гнучкістю і високою мотивацією персоналу, використанням сучасних інформаційних технологій та орієнтацією на потреби споживачів [1]. Внутрішня перевірка ефективності бізнес-процесів підприємства це -

заходи, що складаються з добору, оцінки та аналізу доказів, в рамках системи внутрішнього контролю бізнес-процесу.

Ефективність внутрішнього контролю залежить від належної системи економічної безпеки підприємства [1], що дає змогу збільшити рівень точності фінансової інформації підприємства, а також здійснювати оперативний контроль над усією виробничо-господарчою діяльністю підприємства. Результати використання внутрішнього контролю в системі економічної безпеки підприємства є винятковим внутрішнім інструментом управління.

Система внутрішнього контролю визначається внутрішніми правилами та процедурами контролю, запровадженими керівництвом підприємства для досягнення стабільного, ефективного і прибуткового функціонування підприємства, дотримання внутрішньогосподарської політики, збереження та раціонального використання активів підприємства, запобігання та викриття фальсифікацій, помилок, точності і повноти облікових записів, своєчасної підготовки надійної фінансової інформації.

В українському законодавстві на найвищому рівні норми, які б регламентували побудову системи внутрішнього контролю на підприємствах, відсутні. Найдокладніші на сьогоднішній день офіційні роз'яснення, що стосуються сутності, структури і механізму дії внутрішнього контролю, можна знайти в аудиторських стандартах.

Від ефективності та надійності роботи системи внутрішнього контролю залежить кількість контрольних процедур, які аудитор може проводити в ході здійснення аудиторської перевірки, а також ефективність управління діяльністю суб'єктом господарювання загалом.

Внутрішній контроль повинен проводитися згідно з розробленим планом та програмою, що дає змогу своєчасно виявляти проблеми, розробляти та здійснювати заходи щодо коригування ходу та змісту робіт. Водночас, внутрішній контроль за допомогою обліку та системи показників аналізу допомагає виявляти, підтримувати і поширювати позитивні явища та найефективніші напрямки діяльності на підприємстві.

Саме тому забезпечення ефективності системи внутрішнього контролю створить умови балансування окремих функціональних сфер діяльності підприємства, об'єднає їх у певних пропорціях і дозволить передбачити подальшу трансформацію стратегічного управління підприємством.

Література:

1. Адамик О.В. Внутрішньогосподарський контроль податкових розрахунків: організація та методика здійснення // Наука молода: зб. наук. праць. молод. вчених Терноп. нац. екон. ун-ту. – 2005. – №3. – С.116-121
2. Адамик, О.В. Автоматизація бухгалтерського обліку у кількох стандартах: методичні підходи та способи їх реалізації [Текст]/О.В. Адамик//Тенденції розвитку обліку і аналізу як складових інформаційної системи менеджменту підприємства: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф.[м. Тернопіль, 29-30 листоп. 2012 р.]/редкол.: Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, З.В. Гуцайлюк [та ін.]-Тернопіль: ТНЕУ, 2012.-С. 4-6.
3. Голяш І. Д. Роль обліку та контролю в посиленні інформаційної безпеки підприємства / І. Д. Голяш // Система контролю в умовах глобалізації : закономірності та протиріччя : зб. тез доп. наук.-практ. конф. / ред. кол. : Я. Д. Крупка, М. С. Пушкар, С. І. Шкарабан [та ін.] ; відп. за вип. М. С. Пушкар. - Тернопіль : ТНЕУ, 2010. - С. 84-87.
4. Голяш І.Д. Аналіз інтелектуального капіталу підприємства / І.Д. Голяш // Економічний аналіз. – Вип. 7. – 2010. – С. 254-256.
5. Журавлева Д.Г. Внутрішній аудит: необхідність впровадження в сучасних умовах / Д.Г. Журавлева // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції “Майбутнє – аудит”. – Кривий Ріг :Видавничий дім, 2008. – С. 270–271.
6. Саченко С. І. Особливості облікової політики щодо оцінки необоротних активів./ С.І.Саченко, В.М. Панасюк, О.М. Черешнюк// Соціально - економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: зб.матер.Всеукр.наук.-практ.конф., м.Вінниця, 18 квітня 2018 року.: у 2-х т. - Т.1/ ред.кол.:ВННІЕ ТНЕУ.- Тернопіль: Крок, 2018. - 250 с. С.108-109